

eteket szereztek az egyetemeken, oktatóik nem törődtek az értelmiség-képzéssel, stb., nem csoda, ha tanárként sem tudták ellátni közéleti szerepüket ezek a fiatalok, egyszerűen beolvadtak, beolvadtak volna az "úri világba".
 Nem sikerült bepótolni a pótlandókat?
 Pedig szorgalmasan pótolunk...

--- "...make me a mask!"

tényelmes fotel, kellemes olvasmányok, színes filmek, füstös-crotyikus tánczenék, meleg ebéd, vacsora, sörök, konyakok, házibulik, szórakoztató ismeretségek, kis kiruccanások, desodorok, jóindulatok, közvetlen kapcsolat az oktatókkal, rugalmasság, kényes kérdésekről nyiltani /50-es évek/, stb.

Az álarcon fölfelé görbül a száj...

Többnyire szobák, jelentéktelen férfiművek, üres ismétlések, zenei trutymó, megpórolt ebédek, kedvetlen ismeretségek, alkérdések, álválaszok, álérdeklődés, jóindulat mögül csikorgó fogak, újdonság-ellenesség, közöny, lógás, bizalmatlanság, papirhalmok, pozíció-garanciák, stb.

Az álarcon lefelé görbül a száj...

Többnyire tartózkodunk a közvetlen itéletalkotástól és cselekvéstől: "...már intézik, foglalkoznak vele..." vagy "...reménytelen!" /ezek csak funkciójukban közvetlenek, tartalmukban nem/.

Persze az itéletvisszatartásnak előnyei is vannak -- megóv a felületességtől, személyeskedéstől, segíti a mélyebb megértést, de általában húzzuk-halasztjuk a megértésen túl is; mert nem bizunk saját illetékességünkben? érdekeinkbe? Félünk a bizonytalantól?

Nyilvánvaló, hogy a legmobilisabb, lefeszültebb s a legértékesebb a többértékű viszonyulás, az arányo. itélet-halasztás, változtatás, rögzítés, s az ezt követő cselekvési forma-idomulás.

A legértékesebb s a legérdektelenebb: távolabbi közösségi célok tudatosítását és kitét követeli, tagadásai homokzsákok a pozíció-szférákba emelkedés léghajóján, igénylései felkavarják a "nyugalomra" berendezkedett Én holtágainak vizét.

Á L L Ó V I Z

/Ötletek szociológusoknak/
 Somogyvári Márta

"Annyira elnézők vagyunk magunk iránt, hogy olyasmiben is dicsőretre vágyunk, aminek javában az ellenkezőjét tesszük." /Seneca/

A bányászok már vasárnap este meggondolják, mennyit igyanak. Nem csak a szondázás miatt. Másnaposan sem ajánlatos leszállni. S aki bumlizik, az búcsút mondhat a bányának. Pedig ott munkaerőhiány van./

Nálunk mintha bocsánatos bűn lenne az, ha valaki "elissza az eszét", sőt lehet hivatkozni mindenfélére: a kor, ez Kelet-Európa, világjelenség; vagy vállat vonva csak annyit mondani: Ez van. Na és? Megalapozott és megalapozatlan pletykák keringenek, és mögöttük ott vannak a tények; részegen, másnaposan leadott órák, enyhén emelkedett vagy kritikus állapotban vizsgáló hallgatók, csoportok; akik legfőbb tartózkodási helyükül Szeged valamelyik kiskocsmáját jelölték ki... S mindehhez elismerő nyilatkozatok: még részegen is végtelenül intelligens, humoros, előadást tart Heideggerről, vagy bölcsész létére a konvergens számtano sorok elméletéről, vagy megtanul két kötet spenótot, jaj de okos lenne, ha nem feküdne napokig hótrészegen, mit tudna még, ha akarna, de már nem akar; nem tud semmi újat akarni... Mert vannak ilyen hallgatók, és vannak olyan oktatók, akik úgy ülnek felelős posztokon -- és már egy gyakornoki állást is annak kellene tartani,

az "az

szó --

is-

szó --

szó --

szó --

szó --

itt "az ifjúságról és kultúráról van szó --, akik 1-2-10-20 éve alkoholisták, rövid időn belül minden bizonnyal azzá válhatnak. Talán nem túl sokan vannak, de csak egy-egy kirívó példa az, amit orvosolni kéne, ami felháborító. De mellettük vannak mások is, akik szakmailag nem tudnak megfelelő teljesítményt nyújtani és nem biztos, hogy a kiváló és kevésbé jó oktatók aránya -- hiszen szóródás -- mindig kell számolni -- most éppen ideális.

És mondják, hogy akit egyszer felvettek a bölcsészkarra, azt az Isten sem öv meg a diplomától. Néha az az ember érzése, hogy aki egyszer státust kapott valamelyik tanszéken, azt... Persze ennek komoly feltételei vannak, s ez nem minden esetben a maximális szakmai és az oktató-nevelő munkában nyújtott teljesítményért ki-ki saját bőrén tapasztalhatja/, hanem egyszerűen a beilleszkedés a tanszék hangulatának megfelelően -- aztán kell okvetlen egy-két társadalmi funkciót szerezni -- vajon mikor ér véget az az örület, hogy valakinek maximálisat kell nyújtania minden téren, nem elég a kiemelkedő tudományos munka, hanem igenis a közösségért mindent -- plusz család, plusz oktatás és még ki tudja mi -- például pénzt kell valamikor keresni, mert egy kezdő egyetemi fizetésből megélni nemigen lehet; lassan egy jó ösztöndíjjal rendelkező hallgató jobban fog állni anyagilag, mint egy kezdő -- és milyen sokáig számít valaki itt kezdőnek -- mint egy kezdő oktató. Tulajdonképpen az lenne a furcsa, ha megfelelő lenne az oktatás színvona -- hiszen az emberfeletti erőfeszítéseket igényelné sokaktól. S nem szabad elvárni azokat az anomáliákat sem, amikor komoly tudományos munkát végző oktatóknak igen hosszú idő után is még kétséges a szerződésük, de mintha erről nem tudnának senki. S a végzett hallgatók, akiknek minden tehetségük meg lenne, hogy oktatók legyenek -- esetleg jobbak, mint azok, akik most itt vannak. Azt az egyetemet úgy feltöltötték az utóbbi időben, hogy fejlesztésre nem lesz az elkövetkező időben, átstrukturálásra? De kik mernék ezt megtenni? És ki ne akárcsak elgondolkozni azon, hogy ki a felelős a jelenlegi helyzetért? És mer komolyan arra gondolni, hogy a jelenlegi helyzet talán nem mindenben a leg-

jobb? Ami ilyenkor törvényszerűen bekövetkezik: a negatív szelekció törvénye. Ha valaki szakmailag nem képes túljutni egy szinten, vagy akár csak elérni az egyetemi átlagot, az ügyelni fog rá, különösen ha valamilyen jobb pozícióban van, hogy lehetetlenné tegye azok helyzetét, akik nála véletlenül jobbak, s ha ez nem sikerülhet többnyire, de teremthet egy gátló munkahelyi környezetet. Ha ez így alakul, akkor bekövetkezik a műveletlenség társadalmi újratermelődése: akik innen ki-ülnek, azok tanárok lesznek, az ő tanítványaik emberi számítás szerint alacsonyabb szinten fognak állni, és esetleg felvételiznek, bekerülnek, belőlük lesznek jövő oktatói és tanárai... Mindenesetre elgondolkodtató a felvételin elért eredmények csökkenő színvonal -- ami még egyáltalán nem igazol semmit, de tény. Egyetemnek vagy a minisztériumnak még azon az áron is igyekeznie kellene a színvonal megtartására vagy akár emelésére, sokkal kevesebb létszámú évfolyamokat -- netalán felmérve azt is, hogy hány középiskolai tanárra lesz szükség akkor, amikor majd végeznek ezek az emberek. S az sem lehetséges, hogy mindenki, aki ide bekerült, az jól választott, pedig a lemorzsolódás tekintve azt kellene látni, hogy a felvételi tökéletes szűrő, hiszen pont azok az emberek kerülnek be, akik tökéletesen megfelelnek minden követelménynek.

És vannak ezek a tanácsok: az előadások, amiket látogatunk, és amiket nem. Mert rosszak, unalmasak, nem érdekelnek, nem adnak újat, mert jók, de nem értjük, mert elmegyünk megtartani magunkat, vagy szorongunk, hiszen hajlamosak az oktatók arra, hogy ne tudomásul középiskolából hozott műveletlenségünket, a latinos gimnázium hitét, mintha a saját álmvilágukban élnének, pedig csak végig kéne olvasni néhány tantervet... Szemináriumok, amikor nem szólal meg senki, mert nincs miről, mert nem vette magának a fáradságot, hogy belelapozzon a könyvbe, mert nincsenek gondolatai, nincs mondanivalója, szorgalma, önmuralma, vitakészsége -- mi vagyunk ghibásabbak, de ezt elnézik, és ezzel táplálják. -- Egy egész nemzedék így etetett volna?

Megoldások? A megoldás lehetetlensége. Reformok? És addig, addig hány százan
geznck? Vagy mindegy ez is, mert eddig sem volt másmilyen a helyzet, elégedet-
nck meg mindig voltak, de hát... Felsőlősség a társadalom iránt? Hidak nem fog-
k összedőlni, betegek meghalni miattunk, hiszen mi csak bölcsészek vagyunk. Csak?

AZ EGYETEM EGY MÁSODÉVES SZEMÉVEL

Angyal László

ívül /de nem együtt/ állunk itt sokan
egyetemista lét talán legjellemzőbb
nását adva meg így -- szétfröccsent
lágunk vitrinbe hullott cserepeiként."
/Gyurácz Ferenc/

Fenti szerző a Mozgó Világban irt "Egy ötödéves emlékiratai" címmel esszét, e-
etelve benne azt az életformát, amelyről az emberek utólag azt mondják: éle-
k legszebb 5 éve volt. Mi, akik benne élünk, természetes is, hogy szeretnénk
nél jobban kihasználni ezt. Bizonyos tekintetben jobb helyzetben is vagyunk,
nt a másik két kar hallgatói, nálunk ugyanis adottabbak az egyetemista lét fel-
telei. Pl. a heti óraszám alacsony, az előadások látogatása nem kötelező, így
bb a szabadidőnk, amit okosan el lehetne tölteni. Az első évet mindenki óriási
biciókkal kezdi, ekkor még megvan annak az illúziója, hogy az egyetemen sok ér-
keset lehet tanulni, jó csoportok, baráti körök alakulnak majd ki. Késérő ta-
sztalatok árán rá kell jönnünk arra, hogy ez nem így van. Az első év végére,
második elejére teljes fásultság vesz erőt az embereken. Vajon mi lehet ennek
oka? Az egyén számára létfeltétel, hogy legyen olyan közösség, amelyben képes
bontakoztatni képességeit. Ellenkező esetben nem találja helyét a társadalom-
n, elkallódik.

Közösségnek nevezhetünk közös érdeklődésű, közös célt maga elé állítani tudó,
játos értékr. jödel bíró, egyfajta mi-tudattal rendelkező emberek csoportját.
t kell mondanom, hogy az évfolyamon egyáltalán nincsen olyan csoport, amely ma-
dékáltalán elgát tenne ezeknek a kritériumoknak. A csoportokon belül is vannak
yan emberek, sem is kevesen, akik még másfél év alatt, a kötelező irodalom meg-
rdezését kivéve, nem váltottak szót egymással, pedig nincsenek haragban. Egy-
erűen nincs idejük egymásra, mert a szemináriumok után mindenki rohan, amerre
t.Évfolyamszinten ez az egymás iránti érdektelenség még hatványozottabban jön
ő. A csoportok frakciókra, rosszabb esetben egyedekre szakadnak szét, a szemi-
riumokon néha kikinlódott viták azért robbannak ki, hogy egyesek tájékozottsá-
kat fitogtassák, míg mások bölcsen hallgatnak.

A karon általánosabb az olyan "társulások" léte, amelyek azonos érdeklődés alap-
n verbuválódnak. Ezek részben az egyetem által szervezett programokon /spec.
ll., ásatás, nyelvórák, stb./ jönnek össze, s mivel hasonló az érdeklődésük,
ndkívül sok a közös téma, ami az emberek közötti további kapcsolatteremtést mo-
válhatja. Persze itt is lehet buktató az, ami a csoportoknál, hogy szakmai témá-
n túl nem tudnak egymáshoz és másokhoz ember illeg közelkerülni. Nem egy esetben
lsőbbrendűségi tudat alakul ki, bennük, hogy ők az igazi egyetemisták, szemben
okkal, akik "elpocsékolják, elisszák" az idejüket.

E két szélsőség között terül el az a széles tábor, amelyet így jellemezhetnénk:
jár előadásokra, készül a szemináriumokra, de különösebben semmi nem érdekli,
eretne jó t.ár lenni. A tavalyi KISZ-küldöttgyűlésről és az idei diákparla-
ntól alig allott valamit, nincsenek közéleti ambíciói.

Természetesen sokféle szemszögből lehet nézni ezt a problémát. Ezt a cikket vi-
indítóknak szántam, ha érdekesnek találjátok, irjatok erről a kiadványban.